

ARTHUR HONEGGER

**SUNT
COMPOZITOR**

Traducerea din limba franceză de
Adina Arsenescu

PREVIZU
GRAFOART

Cuprins

I. Scrisoare lui Bernard Gavoty: Pesimism fără paradoxuri	9
II. Plângeri	16
III. A trăi.....	39
IV. Dramele și misterele editării	55
V. Chestiuni de meserie	67
VI. Interludiu: muzica și doamnele de lume.....	80
VII. Spirit și materie	87
VIII. Cum lucrez	101
IX. Cum mă judec	125
X. Am colaborat!	149
XI. Priviri asupra prezentului și viitorului.....	167
XII. Scrisoare lui Arthur Honegger „optimism și adevăruri”	189

PREVIZUALIZARE

Hildei Gelis-Didot

I.
**Scrisoare lui Bernard Gavoty:
Pesimism fără paradoxuri**

„Beznă, beznă...”

Ioana d'Arc pe rug

Dragul meu Bernard Gavoty,

Îmi ceri pentru colecția „Meseria mea” o cărticică despre muzică și compoziție. Nu vreau să bănuiesc nici cea mai mică urmă de ironie în spatele propunerii d-tale. „Sunt compozitor”, anunța-voi eu sus și tare, dar imaginează-ți, în același timp, surâsul unui auditoriu căruia cineva i-ar spune: „Sunt poet”.

Pentru o asemenea mărturisire, în cursul unui interogatoriu asupra identității la o secție de poliție, s-ar aplica, ca pedeapsă, clasică ciomăgeală. Sunt unele „meserii” care trebuie explicate contemporanilor noștri prin expresii mai dulci, mai decente și nu pot fi asociate, doar, decât cu nume de străzi sau stații de metrou.

Să admitem că totuși „compozitorul” există doar ca fabricant de zgomote reproduse

II. Plângeri

„Ar fi curios să știm ceea ce îl determină pe un om să se facă muncitor într-o fabrică de hârtie mai curând decât brutar...”

H. de Balzac

Meseria de compozitor are acea particularitate de a fi activitatea și preocuparea unui om ce se străduiește să fabrice un produs, pe care nimeni nu vrea să-l consume. Îl compar bucuros cu fabricantul de pălării „Kronstadt”, de ghete cu nasturi, sau de corsete „Mister”.

Știm prea bine cât de mult disprețuiește azi publicul aceste obiecte, care ieri încă erau semnul eleganței celei mai deosebite. În muzică, și tocmăi aici comparația mea era greșită, nu se cere decât ceea ce se fabrica acum 100 de ani.

Muzica, pentru public, se rezumă la executarea operelor clasice sau romantice. Compozitorul modern este un fel de intrus,

III. A trăi...

„Trebuie oare să trăiască toată lumea?
Nu văd necesitatea.”
Barbey d’Aurevilly⁷

Compoziția este meseria cea mai frumoasă. Așa fiind, din ce trăiești când ești compozitor?

A. H. – Doamnele bine, industriașii, bancherii spun că e o grijă prozaică, nedemnă de creatori: un muzician trăiește din talent, chiar din geniu. Chestiunea fiind pusă în principiu, toți aceștia preferă să nu o adâncească. Fac bine, căci altfel ar fi decepționați.

---

⁷ Jules Barbey d’Aurevilly (1808–1889). Scriitor francez, talent original, adesea violent, romanele sale sunt pline de mișcare, de povestiri înfricoșătoare. Nu-și reține protestul în contra mediocrității, a reputațiilor false, știe în același timp să evoce cu multă căldură Normandia sa natală. Opere: *Une vieille maîtresse*, *l’Ensorcelée*, *Un prêtre marié*, *Le chevalier Destouches*, *Une histoire sans nom*. Lucrarea sa cea mai bună este *Les diaboliques*, culegere de nuvele remarcabile, amintind un talent asemănător cu al lui Balzac.

IV.

Dramele și misterele editării

„Să compui o capodoperă,
nu înseamnă nimic, să o editezi,
asta-i totul”.

Stendhal

Ce prăpastie între editarea unei opere literare și aceea a unei opere muzicale! Să editezi o carte este destul de ușor. Să cartografiezi o partitură este o adevărată dramă. De ce această deosebire?

A. H. – Mereu chestiunea cererii și a ofertei. Dar partituri muzicale se cumpără din ce în ce mai puțin. Ceea ce se datorează mai multor cauze. Mai întâi citirea muzicii moderne a devenit foarte anevoioasă. Această greutate mereu mai mare a descurajat amatorul care, altădată, își petrecea timpul preferind să descifreze unele piese la pian. Cu 50 de ani în urmă, în orice casă burgheză, unde exista un pian, ai fi găsit *Carmen*, *Faust*, *Manon* și *Werther*. De când a apărut *Pelléas*, la ce bun să se mai achiziționeze cărți de neînțeles și de nedescifrat? De ce să-ți mai dai atâta osteneală,

V. Chestiuni de meserie²⁰

*„Un editor mi-a cerut să scriu o
carte asupra tehnicii picturii. Am scris-o.
Recitind-o, am învățat să pictez”*
Salvador Dali²¹

Într-un studiu intitulat „Meseria mea” trebuie să ai curajul să treci tot ceea ce are contingență cu această meserie, inclusiv chestiunile puțin cam tehnice, care, pentru

---

²⁰ Aici, ca de altfel și ceva mai departe, monologhez. Cer scuze. (n.a.)

²¹ Salvador Dali născut în 1904, în Catalonia. Expune, în 1925–1926, în Spania. Pictura sa din această perioadă prezintă o îmbinare între unele trăsături cubiste și tehnica trecutului. Pleacă la Paris, unde ia contact cu suprarealismul și elaborează o nouă metodă prin care își propune să intensifice instabilitatea facultăților spirituale, definind-o ca o „activitate paranoică critică”. În 1937–38, se resimte în opera sa influența Renașterii italiene. Opera sa mai recentă este marcată de o reîntoarcere la clasicism. Pleacă în S.U.A., unde cunoaște noi succese, își supune apoi modelele interpretărilor numite „atomice”, abordând teme sacre. Se reîntoarce în Spania unde regăsește lumea realismului său pictural de bază, ca și elemente ale tradiției baroce.

VI. Interludiu: muzica și doamnele de lume

„Ce capodopera este Pelléas:
cum mă înflăcărează, exclamă
d-na de Cambremer-Legrandin”.

Marcel Proust

După o serie de considerații mai mult posace, mi se pare echitabil să arăt că rămân și unele momente bune în existența unui compozitor. Aceasta este, într-adevăr, populată de ființe fermecătoare.

În primul rând, aș vrea să stabilesc locul doamnelor care se interesează cu pasiune de artă și în special de muzică.

Nu am pretenția ridicolă să scriu o carte care să se impună, cum ar fi: *Doamnele mari și muzica*. Aceasta cere o erudiție care îmi lipsește cu totul și o memorie bizuită pe cunoștințe istorice a căror deficiență evidentă o deplâng. Ceea ce aș putea scrie s-ar reduce la foarte puțin: Marie-Antoinette, patronând pe Gluck,

VII. Spirit și materie

„Cuvintele pe care le folosesc sunt cele de toate zilele și totuși, nu mai sunt aceleași! Aceste flori vă aparțin, dar spuneți că nu le recunoașteți. Iar picioarele acestea sunt picioarele voastre. Și iată-mă umblând pe mare și triumfător călcând în picioare apele mării!”

Paul Claudel

Vom vorbi deci despre situația compozitorului. Acest cuvânt comportă două accepțiuni foarte diferite. Starea materială, modul în care un compozitor contemporan poate să trăiască și la nevoie chiar să-i meargă bine. Latura aceasta am expus-o pe larg. Mai este însă și starea spirituală, care, fără a inspira îngrijorare, pune totuși probleme...

A. H. – Pentru omul de rând, actul compoziției rămâne de neînțeles. „Așadar, când compui, cauți la pian ceea ce ar putea să fie o piesă muzicală? Dar când e vorba de o piesă pentru orchestră, nu poți să cânti toate partidele instrumentelor în același timp?”.

VIII. Cum lucrez

*„Adevăratul artist rămâne
întotdeauna pe jumătate inconștient
de sine, atunci când creează”.*

André Gide

Cum lucrez? Aș putea oare să definesc metodele mele? Nu sunt sigur. Pentru ca să le definesc, ar trebui să pot descrie o activitate care se petrece numai în interiorul unui craniu, să străpung zidul în spatele căruia se desfășoară ceva. Compoziția, dintre toate artele, este cea mai misterioasă. Când privești lucrând un pictor sau un sculptor, poți să înveți ceva. Mulți dintre scriitori își dictează cărțile, deci lucrează în fața unor martori. Dar în clipa în care un muzician concepe o simfonie, în momentul în care compune, este singur și în beznă. Ca să poată să-și audă partitura, trebuie să o termine în întregime. Pictorul și sculptorul, așa cum am mai spus-o, au posibilitatea să-și compare modelul cu transpunerea pe care i-o dau. Îl vezi îndepărtându-se, confruntând, reluând penelul

IX. Cum mă judec

*„Artistul adevărat nu se complace
în ceea ce a înfăptuit, ci compară
cu tristețe cu ceea ce ar fi
voit să înfăptuiască”.*
Courteline³⁵

Publicul așteaptă de la un artist mai mult decât o simplă lucrare. Speră să aibă o apreciere din partea celui care a creat-o. De aceea, adesea întreabă creatorii, dar uneori este dezamăgit în așteptările sale. Foarte des i se refuză răspunsul, sau i se răspunde alături de întrebare. O apreciere sinceră se ascunde sub masca oportunității. Încă de când este în viață, i se făurește legenda...

Pentru a înfățișa tocmai excepția care va confirma regula, vrei să ne împărtășești unele păreri sincere și obiective asupra persoanei și

---

³⁵ *Georges Moïnaux Courteline* (1861–1929), scriitor francez, învâluie observațiile sale, adesea amare, într-o bufonerie plină de vervă, în scrierile sale înfățișează mica burghezie, militari, soți înșelați. Dintre comediile sale pot fi citate: *Boubourouche*, *La Paix chez soi* etc.

X. Am colaborat!

„Să nu colaborezi niciodată!”
Octave Mirbeau⁴³

Când compozitorul vrea să iasă din domeniul simfoniei sau din acela al sonatei, dacă dorește să se consacre unei opere dramatice sau, pur și simplu, să scrie o melodie, trebuie să ceară ajutorul unui colaborator. Dacă este vorba de un autor decedat, atunci e simplu, cu condiția doar să respecti regulile stabilite pentru a obține libertatea folosirii unui text. Dacă acesta aparține domeniului public, chiar cele mai proaste deformări nu aduc nicio sancțiune. Să-l hulim pe nefericitul mort de mai bine de 50 de ani; el este la bunul nostru plac.

Colaboratorii muzicienilor sunt numeroși și diferiți. De la copist la poet,

---

⁴³ *Octave Mirbeau* (1848–1917), romancier și autor dramatic francez. Apare ca un observator viguros și scriitor realist al mediului său. Dintre romanele sale pot fi citate: *Le Calvaire*, *L'Abbé Jules*, *Le jardin des sulpices*. Dintre piesele de teatru: *Les Affaires sont les affaires*, satiră la adresa oamenilor de afaceri cu inimi împietrite.

XI.

Priviri asupra prezentului și viitorului

„Operele noastre și-au pierdut cele două condiții antice ale perfecțiunii: răgazul să se maturizeze și intenția să dureze.”

Paul Valéry

Ai inspirat cândva o anchetă ce s-a publicat în „Le Figaro”. Tema era evoluția limbajului muzical. M-ai sfătuit să stabilesc o paralelă între evoluția abia perceptibilă a limbii literare și evoluția foarte rapidă a limbajului muzical.

Ai răspuns, așa cum se cuvine, printre primii la această anchetă. După părerea d-tale, chestiunea vocabularului muzical e secundară: numai gândurile pe care vrea să le exprime compozitorul au importanță.

A. H. — Același simțământ, foarte limpede, îl am încă și azi.

B. G. — Și totuși, după unii, geniul unui compozitor ar depinde de originalitatea sa în ceea ce privește armonia...

XII.

Scrisoare lui Arthur Honegger „optimism și adevăruri”

„Iată lumina...”
Cântarea Cântărilor

Dragă Maestre,

Iată acum încheigate pe hârtie convorbirile noastre care au fost atât de pline de viață și, spre marea mea bucurie, așa de numeroase. Transcrierea lor este fidelă, acest document are autenticitate. Îl recitesc pentru a douăzecea oară și nu găsesc nici urmă măcar din vicleșugul care împinge pe atâția artiști mari să-și făurească încă de pe această lume o legendă glorioasă, adică să ceară biografiilor ușoare și prielnice transformări ale unor adevăruri pe care le consideră potrivnice intereselor lor și usturătoare pentru orgoliul lor. Mi-ai mărturisit ceea ce ești. Ai contrasemnat cele spuse. Eu care te cunosc și țin la d-ta, te regăsesc așa cum te știu în paginile acestei cărțițele, fără sulemeneli și retușuri.